

Rolnummer 6331
Arrest nr. 8/2017 van 25 januari 2017

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 827, 1017 en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg Namen, afdeling Namen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en E. De Groot, en de rechters A. Alen, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût en T. Giet, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij vonnis van 4 januari 2016 in zake Marie-Rose D’Haeyer tegen Vincent Lefevre, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 13 januari 2016, heeft de Rechtbank van eerste aanleg Namen, afdeling Namen, de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« Geven de artikelen 827, 1017 en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, al dan niet afzonderlijk gelezen, geen aanleiding tot discriminatie tussen de partij die ten gronde in het ongelijk is gesteld en die recht heeft, indien zij erom verzoekt en mits zij voldoet aan de voorwaarden daartoe, op een vermindering of een ontstentenis van betaling van een rechtsplegingsvergoeding (in geval van toepassing van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek, gezien de hoedanigheid van de partijen) en de partij die afstand doet van het geding en die, indien wordt geopteerd voor de interpretatie volgens welke artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek en het eraan verbonden koninklijk besluit niet van toepassing zijn op het geval van afstand van geding, geen aanspraak kan maken op zulk een recht, wat neerkomt op de vraag of de afstanddoende partij een partij is die, in de zin van artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, al dan niet in het ongelijk is gesteld, hetgeen een al dan niet geüniformeerde regeling impliceert, naar gelang van het antwoord dat het Hof zal geven ? Kan overigens een afstanddoende partij aanspraak maken op het voordeel van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. B. Renson, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 19 oktober 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers F. Daoût en T. Merckx-Van Goey te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij de Ministerraad binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 16 november 2016 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 16 november 2016 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De eiseres voor de verwijzende rechter verklaart afstand te doen van haar vordering tot uitkering voor levensonderhoud, ingesteld tegen haar zoon. Zij verzocht erom geen enkele rechtsplegingsvergoeding te moeten betalen « gezien de hoedanigheid van de partijen, haar financiële situatie en de stand van zaken van de procedure », waarbij zij beweert dat artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek te dezen van toepassing is.

De verwijzende rechter is van mening dat het de vraag is of er geen discriminatie bestaat tussen de partij die ten gronde in het ongelijk is gesteld en die recht heeft, indien zij erom verzoekt en mits zij voldoet aan de voorwaarden daartoe, op een vermindering of een ontstentenis van betaling van een rechtsplegingsvergoeding krachtens artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek en de partij die afstand doet van het geding en die, indien

wordt geopteerd voor de interpretatie volgens welke artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek en het eraan verbonden koninklijk besluit van 26 oktober 2007 niet van toepassing zijn op het geval van afstand van geding, geen aanspraak kan maken op zulk een recht.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad begint met een analyse van het begrip « kosten » bedoeld in artikel 827 van het Gerechtelijk Wetboek en verwijst daarvoor naar artikel 1018 van hetzelfde Wetboek. Hij stelt vast dat de verplichting tot betaling van de kosten, zoals zij wordt opgelegd bij het voormelde artikel 827, de verplichting omvat tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek.

De Ministerraad besluit eruit dat de wetgever noodzakelijkerwijs ervan is uitgegaan dat de afstanddoende partij een partij is die in het ongelijk wordt gesteld in haar vordering en die moet tegemoetkomen in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij. Een dergelijke interpretatie van de artikelen 827 en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek laat de rechter aldus toe de rechtsplegingsvergoeding van de afstanddoende partij te verminderen op dezelfde manier en volgens dezelfde voorwaarden als hij die vergoeding kan verminderen voor de partij die ten gronde in het ongelijk is gesteld. Zulk een interpretatie laat bovendien toe elke discriminatie tussen beide hypothesen te vermijden.

A.2. De Ministerraad voert aan dat de gelijkstelling van de afstanddoende partij met die welke in het ongelijk is gesteld ruim wordt aanvaard in de rechtsleer en rechtspraak.

A.3. Hij onderstreept verder nog dat artikel 827 van het Gerechtelijk Wetboek niet van openbare orde is en dat de partijen eraan kunnen verzaken. Aldus zou, in de veronderstelling dat men zou oordelen dat verschillende regels zouden gelden voor de afstanddoende partij en voor de partij die ten gronde in het ongelijk is gesteld, daaruit niet noodzakelijk een discriminerende behandeling voortvloeien rekening houdend met de mogelijkheid om af te zien van de rechtsplegingsvergoeding en van de mogelijkheid om de kosten om te slaan.

A.4. Wat de vraag betreft of een afstanddoende partij aanspraak kan maken op het voordeel van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek, voert de Ministerraad aan dat het niet aan het Hof toebehoort te antwoorden op rechtsvragen die verband houden met de toepassing van een wetsbepaling in een specifieke situatie.

Hij merkt niettemin op dat, door een gecombineerde lezing van de artikelen 827 en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, niets de feitenrechter zou verbieden de kosten om te slaan in geval van een gezamenlijke afstand vanwege de verwerende partij, mits voldaan is aan de voorwaarden die zijn voorgeschreven bij artikel 1017 van hetzelfde Wetboek.

- B -

B.1. Het Hof wordt ondervraagd over de bestaanbaarheid van de artikelen 827, 1017 en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.2. Artikel 827 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« Iedere afstand brengt verplichting mee tot betaling van de kosten, die de voorzitter aan de afstanddoende partij oplegt bij gewone beschikking, gesteld onderaan op de begroting van de kosten, de partijen tegenwoordig zijnde of door de griffier opgeroepen.

Die beschikking is uitvoerbaar niettegenstaande iedere voorziening ».

Artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« Tenzij bijzondere wetten anders bepalen, verwijst ieder eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij in de kosten, onverminderd de overeenkomst tussen partijen, die het eventueel bekrachtigt.

[...] ».

Artikel 1022 van hetzelfde Wetboek bepaalt ten slotte :

« De rechtsplegingsvergoeding is een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij.

Na het advies te hebben ingewonnen van de Orde van Vlaamse Balies en van de Ordre des barreaux francophones et germanophone, stelt de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de basis-, minimum- en maximumbedragen vast van de rechtsplegingsvergoeding, onder meer in functie van de aard van de zaak en van de belangrijkheid van het geschil.

Op verzoek van een van de partijen, dat in voorkomend geval wordt gedaan na ondervraging door de rechter, kan deze bij een met bijzondere redenen omklede beslissing ofwel de vergoeding verminderen, ofwel die verhogen, zonder de door de Koning bepaalde maximum- en minimumbedragen te overschrijden. Bij zijn beoordeling houdt de rechter rekening met :

- de financiële draagkracht van de verliezende partij, om het bedrag van de vergoeding te verminderen;
- de complexiteit van de zaak;
- de contractueel bepaalde vergoedingen voor de in het gelijk gestelde partij;
- het kennelijk onredelijk karakter van de situatie.

Indien de in het ongelijk gestelde partij van de tweedelijs juridische bijstand geniet, wordt de rechtsplegingsvergoeding vastgelegd op het door de Koning vastgestelde minimum, tenzij in geval van een kennelijk onredelijke situatie. De rechter motiveert in het bijzonder zijn beslissing op dat punt.

Wanneer meerdere partijen de rechtsplegingsvergoeding ten laste van dezelfde in het ongelijk gestelde partij genieten, bedraagt het bedrag ervan maximum het dubbel van de maximale rechtsplegingsvergoeding waarop de begunstigde die gerechtigd is om de hoogste vergoeding te eisen aanspraak kan maken. Ze wordt door de rechter tussen de partijen verdeeld.

Geen partij kan boven het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding worden aangesproken tot betaling van een vergoeding voor de tussenkomst van de advocaat van een andere partij ».

B.3. In de eerste prejudiciële vraag wordt het Hof verzocht zich uit te spreken over het voormelde artikel 1022 in de interpretatie volgens welke het niet van toepassing is op het geval van afstand van geding.

B.4. In beginsel komt het aan de verwijzende rechter toe de normen vast te stellen die toepasselijk zijn op het hem voorgelegde geschil, en die normen te interpreteren.

B.5. De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen of er een discriminatie bestaat die zou voortvloeien uit een gecombineerde lezing van de in B.2 geciteerde bepalingen tussen, enerzijds, de partij die ten gronde in het ongelijk is gesteld en die recht heeft, indien zij erom verzoekt en mits zij voldoet aan de voorwaarden daartoe, op een vermindering of een ontstentenis van betaling van een rechtsplegingsvergoeding en, anderzijds, de partij die afstand doet van het geding en die, volgens de verwijzende rechter, geen aanspraak zou kunnen maken op zulk een recht.

B.6.1. Zoals blijkt uit artikel 1022, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, kan de rechter, op verzoek van een van de partijen, de rechtsplegingsvergoeding verhogen of verminderen bij een met bijzondere redenen omklede beslissing, zonder evenwel de minimum- en maximumbedragen te mogen overschrijden die zijn bepaald bij het koninklijk besluit van 26 oktober 2007 tot vaststelling van het tarief van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat.

Zoals de verwijzende rechter opmerkt, kan de partij die ten gronde in het ongelijk is gesteld in een procedure, met toepassing van die bepaling, de rechter verzoeken de rechtsplegingsvergoeding die haar ten laste is gelegd te verminderen, of zelfs haar ervan vrij te stellen.

B.6.2. Door die situatie te vergelijken met die van een persoon die afstand doet van het geding en die geen aanspraak zou kunnen maken op zulk een recht indien artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek in die zin wordt geïnterpreteerd dat het niet van toepassing is op een afstand van geding, gaat de verwijzende rechter uit van een kennelijk onjuiste veronderstelling die de vergelijking waarover hij een uitspraak van het Hof vraagt, onwerkzaam maakt.

Uit een dergelijke interpretatie van het voormelde artikel 1022 volgt immers dat alleen de partij die in een procedure in het ongelijk is gesteld, door die bepaling wordt beoogd en bijgevolg verplicht is een rechtsplegingsvergoeding te betalen. Dat zou daarentegen niet het geval kunnen zijn voor de persoon die afstand doet van het geding omdat hij per definitie, in de gegeven interpretatie, niet door die bepaling wordt beoogd. De afstanddoende partij zou er bijgevolg geen enkel belang bij hebben zich te beroepen op het recht om een vermindering of een vrijstelling van betaling te vragen van een vergoeding die zij in ieder geval niet zou moeten betalen.

B.7. Aangezien zij berust op een kennelijk verkeerde vergelijking die is afgeleid uit de interpretatie van artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek volgens welke dat artikel niet van toepassing is op het geval van afstand van geding, behoeft de eerste prejudiciële vraag geen antwoord.

B.8. Artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek kan evenwel anders worden geïnterpreteerd.

Zo bepaalt artikel 827 van hetzelfde Wetboek dat iedere afstand de verplichting meebrengt tot betaling van de kosten.

Artikel 1018, 6°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de kosten « de rechtsplegingsvergoeding, zoals bepaald in artikel 1022 », omvatten.

Het voormelde artikel 1022 kan bijgevolg in die zin worden geïnterpreteerd dat de partij die afstand doet van een geding in het toepassingsgebied ervan is opgenomen. In zulk een interpretatie kan de afstanddoende partij, net zoals de partij die in het ongelijk is gesteld, de rechter verzoeken het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding te verminderen, of zelfs haar vrij te stellen van de betaling ervan, zodat het verschil in behandeling tussen de twee categorieën onbestaande is.

B.9. In de interpretatie van artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek volgens welke dat artikel van toepassing is op de afstanddoende partij, dient de prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord.

B.10. In een tweede prejudiciële vraag wenst de verwijzende rechter van het Hof te vernemen of een afstanddoende partij « aanspraak [kan] maken op het voordeel van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek ».

B.11.1. Het Hof is niet bevoegd om zich over een dergelijke vraag uit te spreken omdat zij enkel betrekking heeft op de toepassing van een wettelijke bepaling op het geschil voor de verwijzende rechter.

B.11.2. De tweede prejudiciële vraag behoort niet tot de bevoegdheid van het Hof.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- In de interpretatie volgens welke artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek niet van toepassing is op het geval van afstand van geding, behoeft de eerste prejudiciële vraag geen antwoord.

- In de interpretatie volgens welke artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is op het geval van afstand van geding, schenden de artikelen 827, 1017 en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

- De tweede prejudiciële vraag behoort niet tot de bevoegdheid van het Hof.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 25 januari 2017.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels